

- *De Mexicaanse overheid stimuleert een grootschalig ontwikkelingsprogramma van voedselclusters, volgens het Alterra-concept van metropolitan food clusters. Doel: substantiële vergroting van de productie, met als neven doel meer export. Naar de Verenigde Staten, maar ook Azië, Europa en Midden-Amerika. Alterra/Wageningen UR, onze agribusiness en – faciliterend – de Nederlandse overheid assisteren hierbij. Een impressie op basis van interviews met direct betrokkenen aan beide kanten.*

Nederlandse gouden driehoek assisteert bij invoering concept metropolitan food clusters

Revolutie in Mexicaanse land- en tuinbouwsector

Het eerste *metropolitan food cluster* (MFC) in Mexico heet agrosfera, en wordt ontwikkeld in de deelstaat Aguascalientes. Een agrosfera kan onder andere één of meer agroparken omvatten, en kent verder verzamel- en verwerkingscentra voor kleinere producenten, en distributiecentra die rechtstreeks grootstedelijke en/of exportmarkten kunnen bedienen. Mexico heeft Wageningen UR destijds gevraagd op het nationale vlak te kijken naar de beste locaties voor de voedselclusters, waarvan er vijf gepland staan.

Javier Delgado is directeur-generaal van het (nationale) investeringsagentschap FOCIR en was instrumenteel in het naar Mexico halen van het MFC-concept. Waarom? “Omdat Mexico en Nederland overeenkomstige uitdagingen hebben in de productie voor en export naar – voor Nederland – een grote buur als Duitsland en heel Europa, en voor ons in Mexico met de Verenigde Staten als grote buur

die haar voedselproducten wereldwijd inkoop. Daarom moeten wij een beproefd logistiek systeem hebben dat succesvol is en haar voordelen voor Nederland al meer dan 30 jaar bewijst”, aldus Delgado.

Metropolitan Food Clusters (MFC)

Het concept van de Metropolitan Food Clusters (MFC) is ontwikkeld door Alterra/Wageningen UR, en streeft naar verticale en horizontale integratie van waardeketens. Onderdelen zijn regio's met gecombineerde (duurzame) productie en verwerking, een goed ontwikkelde agrologistiek, met distributiecentra die rechtstreeks grootstedelijke en exportmarkten bedienen.

Agroparken vormen de spil en de motor. Dat zijn ruimtelijke clusters van verschillende waardeketens in een industriële setting, dicht bij een metropool. Zij bevatten een verscheidenheid aan functies op het gebied van productie, verwerking, agrologistiek en andere.

Het MFC-concept is gericht op duurzame ontwikkeling. Het ontwikkelt zich door middel van co-design in samenwerking tussen kennisinstellingen, ondernemers, ngo's en overheden. Co-design richt zich op de hardware, de organisatie en zaken als onderwijs en opleiding.

In Mexico is Alterra/Wageningen UR vanaf de start betrokken geweest bij het ontwikkelingsplan voor de voedselclusters: van het uitvoeren van de eerste haalbaarheidsonderzoeken tot en met het ontwikkelen van het nationale masterplan.

www.metropolitanfoodclusters.wur.nl

MFC in de praktijk

“Ten eerste zal dit model de traditionele voedselproductiesystemen in Mexico drastisch veranderen, in positieve zin. Ten tweede zal het alle activiteit die te maken heeft met de productie van versproducten veranderen richting een marktconcept met een veel grotere toegevoegde waarde, namelijk agroketens van productie via verwerking en logistiek tot en met distributie.”

Het MFC-concept is inmiddels een integrale, door de Mexicaanse nationale overheid volledig onderschreven en ondersteunde visie op de ontwikkeling van de land- en tuinbouwsector, die volgens Delgado voordelen oplevert. “Door de creatie van de voedselclusters komen we tot een efficiëntere overdracht van technologie en kennis. Daarnaast kunnen de financiële risico's voor betrokken partijen beter worden beheerd door instrumenten als verzekeringen en garanties te gebruiken (zie kader over FOCIR). Verder biedt het concept zicht op de schaalvergroting die nodig is om de groeiende (export)markt continu te kunnen bevoorraden met producten van constante kwaliteit. Bovendien kunnen de producenten lagere inkooprijzen afdwingen voor grondstoffen en andere productiemiddelen.”

Gabrielle Nuijten-Vaarkamp, onze landbouwrapporteur in Mexico, voegt hieraan toe: “Clustering betekent niet alleen concentratie en schaalvergroting, maar ook het verminderen van de milieudruk (zoals door hergebruik van reststromen van het ene bedrijf door een ander bedrijf). Ook dit aspect van duurzame ontwikkeling zit er dus in. Er wordt gedacht in agroparken, maar ook in *rural transformation centres* waar de productie van kleine(re) boeren wordt verzameld en verwerkt, met een loket ter ondersteuning van die producenten, en onderwijs en opleiding via een *mini-centre of excellence*.”

Pilot: Aguascalientes

Waarom specifiek Aguascalientes uitgekozen als *pilot*? “Het is een relatief kleine deelstaat

– iets kleiner dan Nederland – die centraal ligt”, zeggen Delgado en Nuijten. “Aguascalientes kent een zeer hoog opleidingsniveau en goed ondernemerschap, in het bijzonder in de agribusiness”, vervolgt Delgado. “Deze deelstaat huisvest de meest succesvolle landbouwbedrijven van Mexico. Zoals de nummer 1 op het gebied van ingevroren groente, La Huerta. Daarnaast een bedrijf dat zich bezighoudt met het gehele proces van melkverwerking, La Leche San Marcos. En ook een erg succesvol bedrijf dat pluimveevees verwerkt en verkoopt in Mexico, evenals de zeer succesvolle en innovatieve onderneming op het gebied van

‘Javier Delgado: wij hebben de grootste exportmarkt naast de deur’

landbouwmachines, Bison. Deze ondernemingen zijn erg ambitieus en in staat om van het MFC-concept een succes te maken.”

Naast en na Aguascalientes zijn voedselclusters gepland in de deelstaten Nayarit, Chiapas, Yucatán en Veracruz. Maar omdat de nieuwe regering in haar beleid nu een nationaal plan met middelen voor de MFC's heeft gereserveerd, zijn meer projecten te verwachten. Sinds 2003 is in Querétaro het eerste Mexicaanse agropark ontwikkeld. De lessen die hieruit zijn getrokken, worden toegepast in de nieuwe agroparken die straks deel uitmaken van de voedselclusters. Na een

aanvankelijk moeizame start, loopt dit agropark goed. Delgado: “Dit project was gericht op kastuinbouw. Weliswaar is van de beschikbare 850 km² land rond 300 km² verkocht, maar als we bijvoorbeeld kijken naar de Nederlandse firma Levarht die op het park is gevestigd, zien we dat 95% van hun productie wordt geëxporteerd naar de VS. Wat de juistheid van onze aanpak bewijst.”

Export van gouden driehoek

Waar samenwerking in de praktijk van Querétaro lastig bleek te realiseren, ligt dat in de nieuwe benadering anders, benadrukt Gabriëlle Nuijten. “Integraal onderdeel van het voedselcluster-concept is het gezamenlijk optrekken van Mexicaanse kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden, naar ons model van de gouden driehoek. Wij konden dit bij elk bezoek van een Mexicaanse delegatie aan Nederland laten zien. Natuurlijk is het zo dat dit model aangepast wordt aan de specifieke omstandigheden in Mexico. Het land is groter, dus op afstand samenwerken zal bijvoorbeeld vaker het geval zijn dan bij ons. Maar de grondhouding is dezelfde.”

Een deelproject binnen de samenwerking tussen Mexico en Nederland is eerdergenoemde kennisoverdracht. FOCIR en MexiCultura hebben daartoe al vele workshops georganiseerd, ondersteund door de Nederlandse ambassade. Harm Maters, als voorzitter het boegbeeld van MexiCultura:

“Dit samen optreden van de Nederlandse agribusiness in samenwerking met kennisinstellingen en onze overheid is uniek. Het maakt ons erg slagvaardig.” MexiCultura is volgens hem van groot belang voor de Nederlandse tuinbouwsector: “Je bouwt zo vrij snel een veelheid aan netwerken op in een land.”

Gemakkelijker entree

Vorig jaar waren er in mei en november rondetafels en missies van MexiCultura. Maters: “Mexico betekent voor ons voor 80% groenteteelt. In mei besteedden wij niettemin bijzondere aandacht aan de bloemeteelt (snijbloemen en potplanten). De stedelijke middenklasse groeit, die heeft koopkracht en is *flower-minded*. Dan is er nog potentieel voor de export van snijbloemen naar de VS. Al met al genoeg redenen om die focus te rechtvaardigen.” De missie in november omvatte zo bij MexiCultura aangesloten bedrijven, die onder andere Aguascalientes bezochten. “Er was matchmaking, in het kader van G2G-samenwerking gaven wij presentaties en daar zijn weer allerlei contacten uit voortgekomen. Ons is gevraagd mee te kijken naar de ontwikkeling van agroparken c.q. tuinbouwclusters”, aldus Maters. Hij stelt: “Als je clustert, heb je entree in zo’n land. Als MexiCultura kom je overal binnen. Als individuele onderneming niet. Wij hebben daar nu zelfs iemand zitten. Ik verwacht veel van de samenwerking met

AMPAC, de Mexicaanse organisatie van groentetelers. Door onze clustering komen wij met het internationaliseren van de Nederlandse tuinbouwsector geheid verder. Je hebt gewoon een langere polsstok.”

MexiCultura is een Nederlands pps-consortium van spelers uit de Nederlandse tuinbouwsector, dat een langetermijnpartner is in de ontwikkeling van de Mexicaanse tuinbouw. In november 2011 heeft het ministerie van EZ aan MexiCultura een zg@there-subsidie toegekend. MexiCultura verenigt Nederlandse tuinbouwleveranciers, kennisinstellingen en overheid in het streven om in nauwe samenwerking met lokale Mexicaanse partners duurzame productiesystemen te ontwikkelen.

www.mexicultura.nl

Javier Delgado moet aan het eind nog iets van zijn hart: “Als ik mag spreken over de Nederlandse bedrijven, dan vind ik dat zij erg voorzichtig opereren. Dat wil zeggen, ze lijken niet geïnteresseerd te zijn in investeren, maar meer in de verkoop van systemen, zaden, producten, verbruiksartikelen. Voor mij is het veel belangrijker dat deze ondernemingen zich verbinden met Mexicaanse bedrijven en dat zij vaste investeringen brengen en hier in Mexico aan het werk gaan. Wij hebben de grootste exportmarkt ter wereld naast de deur!”

Hans van der Lee, m.m.v. Richard van Kooij
(interview Javier Delgado)

Benodigde investering

FOCIR is een ontwikkelingsbank met als belangrijkste missie om het Mexicaanse platteland te kapitaliseren. Dat wil zeggen het op lange termijn investeren. In de loop der tijd is het een agentschap geworden dat zich bezighoudt met het (over)brengen van kennis waar die bestaat (in dit geval Nederland) naar waar die nodig is (Mexico). Hierdoor zijn we – na die eerste fase van kennisoverdracht – in staat om op basis van gedegen kennis investeringen te doen. Dit om met succes de regionale ontwikkeling in Mexico te stimuleren. FOCIR beheert investeringsfondsen waarin buitenlandse investeerders kunnen deelnemen met minimaal 65% van het totale kapitaal, met de andere 35% afkomstig van de Mexicaanse nationale overheid.

Delgado: “Samengevat komt het erop neer dat in de vijf geplande agroparken (als onderdeel van evenzovele voedselclusters) USD 5 miljoen aan onderzoek wordt uitgegeven, voor de grond en de infrastructuur USD 35 miljoen per agropark (totaal € 175 miljoen) en – conservatief geschat – USD 270 aan investering door bedrijven per agropark (totaal USD 1,35 miljard).” Fondsen zijn afkomstig van de federale overheid en van de deelstaten, en in de uitvoeringsfase van publiek-private samenwerking.

